

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060201

DOM
2023-08-18
Stockholm

Mål nr
M 9596-22

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-07-08
i mål nr M 1531-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige

Motpart

H.H.

Ombud: I.N. och J.S.

SAKEN

Samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken efter anmälan om avverkning
(ärendenummer A 13887-2022) på fastigheten A i Örnsköldsviks
kommun _____

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Med ändring av punkten 1 i mark- och miljödomstolens domslut återförvisar Mark- och miljööverdomstolen målet till Skogsstyrelsen för fortsatt behandling.
 2. Mark- och miljööverdomstolen förbjuder fortsatt avverkning av anmält skogsområde till dess annat förordnas.
- _____

Dok.Id 1949230

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige (BirdLife) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen:

I första hand ska förbjuda skogsbruksåtgärder i de delar av det avverkningsanmälda området som utgör särskilt värdefull naturskog, med hänsyn till tretåig hackspett, samt i övrigt ska föreskriva skogsbruksåtgärder som bibehåller artens kontinuerliga ekologiska funktion.

I andra hand ska

- återförvisa ärendet till Skogsstyrelsen för förnyad handläggning i enlighet med kunskapskravet och för att säkerställa kraven enligt artskyddsförordningen (2007:845) och EU-rätten, samt eventuellt övrigt som domstolen beslutar om, och
- anmoda Skogsstyrelsen att förelägga om undersökning som innefattar frågan om huruvida betydande miljöpåverkan uppkommer och om bruten kontinuerlig ekologisk funktion riskeras.

H.H. har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras men, för det fall att Mark- och miljööverdomstolen anser att underlaget är tillräckligt för att hänsyn ska tas till möjliga häckningsplatser för berguv, åtagit sig att lämna en mindre zon med orörda träd närmast viss bergskant samt att inte avverka under berguvs häckningsperiod, 1 februari – 31 augusti.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

BirdLife har anfört bland annat följande.

Samtliga planerade skogsbruksåtgärder i anmälan ska omfattas av bedömningen av tillåtligheten, således även de åtgärder som redan utförts.

Skogsstyrelsen har haft skyldighet att bedöma om det föreligger risk för skada på skyddade arter och under vissa förutsättningar förelägga om skyddsåtgärder.

Verksamhetsutövaren har också haft att se till att artskyddsförordningens bestämmelser iakttas.

Habitatmodellen för tretåig hackspett är utvecklad av ledande experter på området. Modellen är framtagen genom en kombination av marktäckedata och datainlärning via artificiell intelligens. Den har kvalitetssäkrats i fält mot fynd från Artportalen samt utifrån tidigare kända revir av tretåig hackspett. Preliminära data visar på en mycket god träffsäkerhet för modellen, vilket gäller såväl konstaterad habitatkvalitet som spår och fynd av arten.

Habitatmodellen, tillsammans med närmre analys av kartor, visar att det i området finns knappt 60 hektar lämpligt habitat för tretåig hackspett, vilket är på gränsen för att arten ska kunna finnas kvar på platsen. Av detta område omfattas 12 hektar av den anmälda avverkningen. Den planerade avverkningen innebär med stor sannolikhet att viktiga livsmiljöer för tretåig hackspett påverkas negativt och att populationen därigenom inte bibehålls på eller återupprättas till en tillfredställande nivå.

I Artportalen finns det, från 2020, uppgifter om en häckning utanför det avverkningsanmälda området. I april 2023 gjordes fynd av ringhack på två ställen, varav ett inom det avverkningsanmälda området. Tretåig hackspett är sannolikt beroende av det avverkningsanmälda området för födosök och häckning. En regelrätt fågelinventering behöver göras och målet ska därför återförvisas.

Kring det avverkningsanmälda området finns en, sedan länge, känd förekomst av berguv. I Artportalen finns det sedan januari 1992 registrerade boplatser och flertalet observationer av berguv i området. Skogsstyrelsen hade också att följa en särskild rutin under handläggningen och kontakta den lokala fågelföreningen angående lämpliga skyddsåtgärder, men så har inte skett. Avverkningen påverkar inte i samma utsträckning berguven som hackspetten i form av livsmiljöförlust. För berguven handlar det snarare om en direkt störning, som sannolikt inneburit utebliven häckning.

H.H. har anfört bland annat följande.

De åtgärder som redan hunnit vidtas med stöd av den genomförda anmälan kan inte prövas inom ramen för detta mål, utan Mark- och miljööverdomstolen har endast att pröva ännu inte genomförda åtgärder.

Han har i det område som är anmält för avverkning iakttagit enstaka ringhack som verkar komma från tretåig hackspett. Det är fråga om födosök och inte om något bo. BirdLife, vars besök har syftat till att hitta tretåig hackspett, har inte heller hittat fler spår. Det finns inga uppgifter som tyder på att tretåig hackspett använder avverkningsområdet till häckning. Habitatmodellen utgår från antaganden utifrån landskapsdata, inte en beskrivning av artens faktiska förekomst. Den registrerade häckningen finns på cirka 265 meters avstånd från den anmälda avverkningen. Skogsstyrelsen genomförde två fältbesök utan att notera några spår av tretåig hackspett. Skogsinspektören noterade inte heller några spår av tretåig hackspett vid dennes fältbesök. Utifrån detta bör det finnas underlag för en bedömning av förutsättningarna för avverkning av området med hänsyn till förekomster av tretåig hackspett. Det finns därmed inte skäl för återförvisning till Skogsstyrelsen för ytterligare utredning utan Mark- och miljööverdomstolen kan besluta om eventuellt avverkningsförbud.

Beträffande berggrov noteras att det vid planering av avverkningen inte funnits några tillgängliga uppgifter om förekomst av berggrov, trots att det nu visat sig att sådana noteringar funnits. Det ifrågasätts inte att arten förekommer i området kring den anmälda avverkningen. Närmaste observation är dock på över 800 meters avstånd från avverkningsområdet. Därutöver har det gjorts gällande att det på en bergssida kan finnas lämpliga boplatser. Någon faktisk boplatser har dock inte påträffats. Om domstolen ändå skulle finna att underlaget är tillräckligt för att hänsyn ska tas, är han beredd att lämna en zon med orörda träd närmast bergskanten och genom att inte avverka under häckningsperioden.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Utgångspunkter för prövningen

Mark- och miljööverdomstolen har i detta mål att pröva om förbuden i 4 § artskyddsförordningen aktualiseras för den avverkning som har anmälts till Skogsstyrelsen.

Av 2 kap. 1 § miljöbalken följer att alla som bedriver en verksamhet är skyldiga att visa att hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken iakttas. Verksamhetsutövaren måste därför kunna redogöra för miljökonsekvenserna av sitt handlande; i det här fallet hur åtgärden påverkar skyddade arter. Med utgångspunkt från denna kunskap ska verksamhetsutövaren söka kompletterande information om specifika artförekomster och delge denna information till myndigheter i samband med en anmälan eller tillståndsansökan (SOU 2021:51 s. 886–888). Myndigheterna ska vid behov hjälpa verksamhetsutövaren med förtydligande av vad som krävs (SOU 2012:51 s. 896).

Enligt 4 § artskyddsförordningen är det bland annat förbjudet att avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar samt att avsiktligt skada deras bon eller ägg. Hänsynstaganden i form av förbud eller andra skyddsåtgärder kan dock leda till att verksamheten inte kommer i konflikt med fridlysningsbestämmelserna.

Vid prövningen av anmälan måste alltså en bedömning göras av skyddade arters förekomst i området, om dessa arter påverkas av avverkningen och, om så är fallet, vilka skyddsåtgärder som kan föreskrivas för att skada inte ska uppstå. För detta ändamål måste det finnas underlag som medger en tillräckligt säker bedömning av risken för påverkan på skyddade arter (se t.ex. MÖD 2013:13 och Mark- och miljööverdomstolens domar den 12 juli 2021 i mål nr M 3276-20 och den 8 juni 2023 i mål nr M 293-22).

Tretåig hackspett

Under juni 2020 har en häckning på cirka 250 meters avstånd från det avverkningsanmälda området observerats. I april 2023 har det gjorts fynd av ringhack på två träd, varav ett inom det avverkningsanmälda området och ett mellan det avverkningsanmälda området och häckningsplatsen. Habitatmodellen, som är framtagen på initiativ av BirdLife via Sveriges lantbruksuniversitets uppdragsverksamhet, indikerar att den norra delen av avverkningsområdet kan utgöra del av ett lämpligt habitat för tretåig hackspett. Mot denna bakgrund bedömer Mark- och miljööverdomstolen att det i detta fall finns skäl att göra ytterligare utredning och en förnyad bedömning av om arten påverkas av avverkningen samt vad detta i så fall ska leda till.

Berguv

Av utredningen beträffande berguv framgår att det tidigare under många år har funnits aktiva häckningsplatser i anslutning till det avverkningsanmälda området. Därutöver har det skett ett flertal observationer av berguv i området kring den anmälda avverkningen.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att det finns klara indikationer på att berguv kan finnas i området och eventuellt också häcka där. Även om det på grund av sekretess kan ha funnits svårigheter för verksamhetsutövaren att ta del av uppgifter om förekomst av berguv borde Skogsstyrelsen ha kunnat skaffa sig denna kunskap, vilket i sin tur borde ha föranlett ytterligare utredning och eventuella skyddsåtgärder. Verksamhetsutövaren har i Mark- och miljööverdomstolen gjort ett villkorat åtagande beträffande viss hänsyn till arten. Mark- och miljööverdomstolen kan dock inte på befintligt underlag ta ställning till om förutsättningarna för hänsynstagande är uppfyllt samt om åtagandet, i så fall, är tillräckligt, utan detta bör i första hand hanteras av Skogsstyrelsen.

Slutsatser

Mot bakgrund av det ovanstående gör Mark- och miljööverdomstolen bedömningen att det finns en risk att den anmälda avverkningen kommer i konflikt med bestämmelserna i 4 § artskyddsförordningen och att målet därför bör återförvisas till Skogsstyrelsen för

fortsatt behandling. Eftersom delar av den anmälda avverkningen redan har genomförts, är det endast den kvarvarande avverkningens påverkan på tretåig hackspett och berguv som ska bedömas.

Med hänsyn till att en ny bedömning av hela det anmälda området som ännu inte avverkats ska göras beträffande tretåig hackspett och berguv bör fortsatt avverkning tills vidare förbjudas i ett större område än vad Skogsstyrelsens interimistiska beslut omfattar. Mark- och miljööverdomstolen förordnar därför om förbud mot avverkning enligt vad som framgår av domslutet. Upplysningsvis noterar domstolen att Skogsstyrelsens beslut om avverkningsförbud med anledning av en hänsynskrävande biotop i form av skog med stor mängd naturvärdesträd inte omfattas av prövningen i detta mål.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Anna Tiberg, tekniska rådet Ingrid Johansson samt hovrättsråden Katarina Siegbahn Berglund, referent, och Katarina Welin.

Föredragande har varit Anna Nordenskjöld.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-07-08
meddelad i
Östersund

Mål nr M 1531-22

PARTER

Klagande

Sveriges Ornitologiska Förening, BirdLife Sverige

Motpart

H.H.

Ombud: J.S. och I.N.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Skogsstyrelsens beslut i ärende nr A 13887-2022

SAKEN

Anmälan om avverkning A, Örnköldsviks kommun _____

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.
2. Mark- och miljödomstolen upphäver det tidigare meddelade inhibitionsbeslutet.

BAKGRUND

Sveriges Ornitologiska Förening, BirdLife Sverige (**Birdlife**) har, till mark- och miljödomstolen, överklagat ett beslut av Skogsstyrelsen rörande avverkningsanmäld skog, A, Örnsköldsviks kommun.

YRKANDEN M.M.

Birdlife har yrkat att mark- och miljödomstolen förbjuder vidare avverkning inom fastigheten A, för att minimera den skada som Skogsstyrelsen beslut och den skada som Skogsstyrelsens beslut och den genomförda avverkningen har åsamkat tretåig hackspett.

I andra hand yrkar Birdlife att ärendet återförvisas till Skogsstyrelsen för adekvat handläggning i enlighet med de krav som ställs enligt gällande EU-dom, artskyddsförordningen samt Skogsstyrelsens vägledning för berörda arter.

Slutligen yrkar Birdlife att Skogsstyrelsen får ett föreläggande om att skärpa upp sina rutiner gällande registrering och behandling av information om skyddade arter som kommer in från nationella naturvårdsorganisationer.

Birdlife har i huvudsak anfört följande.

Avverkningsanmälan omfattar ett område som utgör habitat för tretåig hackspett som är skyddad enligt artskyddsförordningen och EU-direktiven. De planerade avverkningarna riskerar att ödelägga viktiga habitat och därmed försämra den kontinuerliga ekologiska funktionen för tretåig hackspett.

Skogsstyrelsens avsaknad av beslut riskerar att åsidosätta den tretåiga hackspettens behov av skydd för sina fortplantningsområden och viloplatser, vilket utgör ett brott mot gällande artskydd.

Betydande delar av området uppfyller sannolikt kriterier för biotopskydd eller annan skyddsform.

Även häckning av berguv har konstaterats i absoluta närområdet och behov av inventering behövs för att säkerställa boets nuvarande placering.

H.H. har yrkat att det interimistiska beslutet från domstolen upphävs och att ärendet avskrivs från vidare handläggning.

I andra hand har H.H. yrkat att överklagandet avslås. H.H. har för sina yrkanden i huvudsak anfört följande.

Skogsstyrelsen har, efter att överklagandet överlämnats till domstolen, fattat ett slutligt beslut i ärendet som har vunnit laga kraft. Det föreligger därför formella hinder mot att pröva överklagandet då det överklagade icke-beslutet har ersatts med ett slutligt beslut.

Skogsstyrelsen har, vid två tillfällen, genomfört fältbesök där inga spår av tretåig hackspett noterats trots att det vid båda tillfällena varit sannolikt att sådana spår skulle påträffats. Skogsstyrelsen har vidare noterat att närmaste observation av tretåig hackspett varit 2,3 km från det aktuella området.

Birdlife bygger sina uppgifter om förekomsten av tretåig hackspett i området på en teoretisk habitatmodellering och har inte genomfört några fysiska fältbesök eller gjort någon artinventering. Det föreligger alltså inte några verkliga bevis utan enbart teorier till stöd för Birdlifes yrkanden.

Ingen dokumentation om förekomsten av berguv har lagts fram från Birdlife och inte heller Skogsstyrelsen eller Norra Skog har kunnat konstatera några spår av berguv i området. Dessa uppgifter bör alltså, i brist på något styrkande, sakna betydelse i målet.

DOMSKÄL

Domstolen har, den 13 maj 2022, under rättegång beslutat om att avverkning i enlighet avverkningsanmälan tills vidare inte får ske.

Markägaren anmälde avverkningen den 29 mars 2022. Skogsstyrelsen har inte förbjudit verksamheten eller meddelat några försiktighetsmått inom sex veckorsfristen från anmälan. Markägaren har haft rätt att påbörja avverkningen.

Under domstolens prövning har Skogsstyrelsen anfört att ärendet fortfarande är under handläggning och att Skogsstyrelsen avser att fatta beslut inom kort.

I sitt beslut den 13 maj 2022 utfärdar Skogsstyrelsen ett förbud mot avverkning inom visst område på fastigheten utifrån att där finns en hänsynskrävande biotop i form av ”Skog med påtagligt stor mängd naturvärdesträd”.

Vad domstolen har att pröva i målet är om Skogsstyrelsen borde ha förbjudit avverkning eller förelagt om försiktighetsmått med anledning av avverkningsanmälan. Domstolen kan således inte pröva frågan om Skogsstyrelsens rutiner gällande registrering och behandling av information om skyddade arter som kommer in från nationella naturvårdsorganisationer. Att Skogsstyrelsen meddelat ett beslut efter fristens utgång ändrar inte den bedömningen. Birdlife har till Skogsstyrelsen anmält förekomst av tretåig hackspett. Skogsstyrelsen har genomfört fältbesök och förekomst att tretåig hackspett i området inte kunnat påvisas. Skogsstyrelsen har bedömt att uppgifterna om förekomst av tretåig hackspett inte föranlett något ytterligare utredningsbehov. Domstolen bedömer att Skogsstyrelsen, genom de fältbesök samt de underlag som legat som grund för bedömningarna, i erforderlig utsträckning utrett ärendet.

Vad avser förekomsten av berggub i det aktuella området konstaterar domstolen att Birdlifes uppgifter är allmänt hållna. Domstolen bedömer att uppgifterna i den delen inte motiverar att ärendet återförvisas till Skogsstyrelsen för fortsatt utredning. Inte heller i övrigt anser domstolen att Skogsstyrelsen har sådana brister att det finns anledning att återförvisa ärendet till Skogsstyrelsen för fortsatt utredning.

Mot bakgrund av ovanstående ska överklagan avslås och det tidigare inhibitionsbeslutet upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, SE BILAGA 1 (MMD- 02)

Överklagande senast den 29 juli 2022. Prövningstillstånd krävs

Lars Nyberg

Målet har avgjorts av rådmannen Lars Nyberg, ordförande, och tekniska rådet Jari Hiltula. Föredragande har varit tingsnotarien Erik Mattsson.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.